

TL 4014 Sovyet Dönemi Dil Siyaseti

Öğretim Üyesi: Dr.Öğr.Üyesi Mustafa Can TEZİÇ.

12. Hafta

Tuva'da Dergi Çalışmaları (1920-1929) Arası Dönem.

Tuva'da periyodik olarak çıkan dergiler de, millî kimliğin içeriğinin sosyalist değerler ile örülmesinin bir başka yolu olmuştur.

Bu çerçevede Tuva'da Tuva Halk Devrimci Partisi Merkez Komitesi'nin 1922 yılında basım organlarını kurması ile birlikte 1926 yılında *Huviskalt Arat* (*Huviskaalçı Arat - Devrimci Arat*) ve *Zaluudçudiyng Zorilgo* (*Anıyaktar Sorulgaları - Gençlerin görevi*) ismi ile iki dergi çıkartılmıştır. Henüz Tuva'da yazı dilinin olmaması nedeni ile bu dergiler de Eski Moğol Alfabesinde çıkartılmıştır. Bu dergilerin temel görevleri ise ülkedeki temel reformların ideolojik olarak basın yolu ile desteklenmesidir. Bu çerçevede Tuva'daki politik yaşam, proleter devrim, ülkenin iç ve dış durumu gibi konular dergilerin içeriğini oluşturmuştur.

Örnek olarak *Huviskalt Arat* dergisinin içeriğine daha dikkatli bakılırsa dergilerin ideolojik karakteri daha iyi anlaşılacaktır. Bu konular arasında: *TNRP* ve *Resomol*'un sağ kesim ile olan mücadelesinde amaç ve görevleri, parti üyeleri arasındaki tasfiye, parti gazetelerinin ve dergilerinin amaçları ve görevleri, yaşama uygulaması, parti içerisinde eğitim ve aydınlanmanın önemi, merkezî yerel kulüplerin ve kızıl köşelerin kurulması hakkında açıklama, duvar gazetesi gibi toplumu ideolojik olarak dönüştürmeyi amaçlayan konular bulunmaktadır.

Benzer şekilde *Anıyaktar Sorulgaları* isimli derginin de amacı Tuva'daki genç Aratlar arasında devrimci dünya görüşünün oluşturulması ve onların politik, sosyal ve ekonomik faaliyetlere katılmasının sağlanmasıdır. Yine bu dergide de dördüncü sayıda insanlığın gelişmesi, sendikasız gençlerin birliği, halk yönetimine *revsomol*'ların katılımı, mülk hukuku, geçmiş ve şimdinin şiiri, geçmişte ve günümüzde mahkeme ve soruşturma, kızların toplumsal yeri gibi konulara yer verilmiştir. Derginin redaktörü ise Tuva'nın ilk gazetecisi olan Tuva Devrimci Gençler Birliği genel sekteri İ. Şagdırjap'dır.

İdeolojik içerikli bu dergilerin basılmasında Tuva'ya görevlendirilen *Komintern*'in Doğu sekreterliğinden görevlilerin de yer almaları Tuva ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişkileri ve bu ilişkilerin kültürel-ideolojik boyutlarının geliştirilmesinde Sovyetler Birliğinin rolünü göstermesi bakımından önemlidir.

Tuva da bir başka dergi ise 1929 yılında Rus dilinde *Sovremennaya Tuva* adı altında çıkmaya başlamıştır. Bu derginin de hazırlanmasında Rus İşçi Kolonisinin bünyesinde basılan *Krasny Pahar* gazetesinin imkânları kullanılmıştır. Bu dergi çerçevesindeki konular ağırlıklı olarak Sovyetler Birliği ve Tuva arasındaki ticaret üzerine yoğunlaşırken yine dergi bünyesinde iki ülke arasındaki kültürel bağlar da göz önünde tutulmuştur.

Temel Kaynak

Teziç, M.C. (2018) Sovyet Döneminde Tuva Yüksek Kültürünün İnşası. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi. Sayı 29. Ss.141-168.

Yardımcı Kaynaklar

Anderson, B. (1995). *Hayali cemaatler. Milliyetçiliğin kökenleri ve yayılması.* (İ. Savaşır. Çev). Metis yayınları.

Ertürk, S. (1986). *Türkiye’deki bazı eğitim sorunları üzerine düşünceler*. Yelken Teper yayınları.

Killi - Yılmaz. G. (2010). *Kuzey ve Güneydoğu Sibiry Türklerinin Dil Durumu*. Köksav Yayınları.

Yabancı Yardımcı Kaynaklar

Gellner, E. (2006). *Nations and nationalism*. New York, Cornell University press.

Vasilenko, V. A. (2013). “Uryanhayskiy Vopros” v Politike Rossii i Mongolii (XVII- Pervaya Polovina XX vv.). *Aktual’nye Voprosı İstorii Rossiysko-Mongol’kih otnoşeniye Pervoy Çetverti XX Veka*, (M.A. Vinokurov, Ed.) İçinde (ss. 132-147). İrkutsk : İzd-vo BGUEP.

(1969) *Zakonomernosti razvitiya literaturih yazıkov narodov SSSR v sovyetskuyu epohu. Osnovniye protsessı vnutristrukturного tazvitiya tyurskih finno-ugorskih i mongol’skih yazıkov*. Moskova: Nauka.